Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kolmas koda)

13. september 2017 *

Eelotsusetaotlus – Põllumajandus – Geneetiliselt muundatud toit ja sööt – Erakorralised meetmed – Siseriiklik meede, mis keelab geneetiliselt muundatud maisi MON 810 kasvatamise – Meetme säilitamine või pikendamine – Määrus (EÜ) nr 1829/2003 – Artikkel 34 – Määrus (EÜ) nr 178/2002 – Artiklid 53 ja 54 – Kohaldamise tingimused – Ettevaatuspõhimõte

Kohtuasjas C-111/16,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Tribunale di Udine (Udine esimese astme kohus, Itaalia) 10. detsembri 2015. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 24. veebruaril 2016, kriminaalmenetluses, milles süüdistatavad on

**Giorgio Fidenato,**

**Leandro Taboga,**

**Luciano Taboga,**

EUROOPA KOHUS (kolmas koda),

koosseisus: koja president L. Bay Larsen (ettekandja), kohtunikud M. Vilaras, J. Malenovský, M. Safjan ja D. Šváby,

kohtujurist: M. Bobek,

kohtusekretär: ametnik R. Schiano,

arvestades kirjalikus menetluses ja 9. veebruari 2017. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– G. Fidenato ning Leandro ja Luciano Taboga, esindaja: *avvocato* F. Longo,

– Itaalia valitsus, esindaja: G. Palmieri, keda abistas *avvocato dello Stato* P. Gentili,

– Kreeka valitsus, esindajad: G. Kanellopoulos ja D. Ntourntoureka,

– Euroopa Komisjon, esindajad: C. Zadra, K. Herbout-Borczak ja C. Valero,

olles 30. märtsi 2017. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: itaalia.

**otsuse**

1 Eelotsusetaotlus puudutab küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. septembri 2003. aasta määruse (EÜ) nr 1829/2003 geneetiliselt muundatud toidu ja sööda kohta (EÜT 2003, L 268, lk 1; ELT eriväljaanne 13/32, lk 432) artiklit 34 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. jaanuari 2002. aasta määruse (EÜ) nr 178/2002, millega sätestatakse toidualaste õigusnormide üldised põhimõtted ja nõuded, asutatakse Euroopa Toiduohutusamet ja kehtestatakse toidu ohutusega seotud menetlused (EÜT 2002, L 31, lk 1; ELT eriväljaanne 15/06, lk 463), artikleid 53 ja 54.

2 See taotlus esitati Giorgio Fidenato ning Leandro ja Luciano Taboga suhtes algatatud kriminaalmenetluses, milles neile esitati süüdistus geneetiliselt muundatud maisi MON 810 kasvatamise eest, mis on vastuolus seda tegevust keelava siseriikliku õigusnormiga.

## Õiguslik raamistik

### *Määrus nr 1829/2003*

3 Määruse nr 1829/2003 põhjendused 1–3 on sõnastatud järgmiselt:

„(1) Ohutu ja tervisliku toidu ja sööda vaba liikumine on siseturu tähtis osa ning aitab olulisel määral kindlustada kodanike tervist ja heaolu ning nende sotsiaalseid ja majanduslikke huve.

(2) Ühenduse tegevuse põhisuundade elluviimisel tuleb tagada inimeste elu ja tervise kaitse kõrge tase.

(3) Et kaitsta inimeste ja loomade tervist, peaks geneetiliselt muundatud organismidest koosnev, neid sisaldav või neist toodetud toit ja sööt enne ühenduses turule viimist läbima ühenduse menetluse kohase ühtse ohutushindamise.“

4 Määruse artikli 1 punktide a ja b kohaselt on selle määruse eesmärk, kooskõlas määruses nr 178/2002 sätestatud üldpõhimõtetega, muu hulgas luua baas inimeste ja loomade elu, tervise ja heaolu, keskkonna ja tarbijate huvide kõrge kaitstuseastme tagamiseks seoses geneetiliselt muundatud toidu ja sööda kasutamisega, tagades samal ajal ka siseturu tõhusa toimimise, ning sätestada geneetiliselt muundatud toidu ja sööda lubamise ja järelevalve ühenduse kord.

5 Määruse artikkel 34 „Erakorralised meetmed“ sätestab:

„Kui on ilmne, et käesoleva määrusega või selle kohaselt lubatud tooted võivad endast kujutada tõsist ohtu inimeste või loomade tervisele või keskkonnale […], võetakse meetmed määruse [nr 178/2002] artiklites 53 ja 54 sätestatud korras.“

### *Määrus nr 178/2002*

6 Määruse nr 178/2002 põhjendused 20 ja 21 on sõnastatud järgmiselt:

„(20) Tervisekaitse tagamisel ühenduses on tuginetud ettevaatuspõhimõttele, kutsudes sellega esile toidu ja sööda vaba liikumise tõkestamist. Seetõttu on ühenduse kõigis osades vaja luua ühtne alus kõnealuse põhimõtte kasutamiseks.

(21) Eriliste asjaolude korral, kui on olemas elu ja tervist ohustav risk, kuid see on teaduslikult tõestamata, pakub ettevaatuspõhimõte riskijuhtimismeetmete ja muude abinõude kindlaksmääramise mehhanismi, et kindlustada tervisekaitse kõrge tase ühenduses.“

7 Määruse artikkel 6 sätestab:

„1. Inimeste tervise ja elu kaitse kõrge tasemega seotud üldise eesmärgi saavutamiseks peavad toidualased õigusnormid põhinema riskianalüüsil, välja arvatud juhul, kui see ei vasta asjaoludele või meetme laadile.

2. Riski hindamine põhineb kättesaadavatel teaduslikel tõenditel ning see tehakse sõltumatul, erapooletul ja läbipaistval viisil.

3. Riski juhtimisel võetakse arvesse riski hindamise tulemusi ning eelkõige artiklis 22 nimetatud [Euroopa Toiduohutus]ameti arvamusi, muid käsitletava küsimuse puhul põhjendatud tegureid ning ettevaatuspõhimõtet, kui kohaldatakse artikli 7 lõikes 1 ette nähtud tingimusi, et saavutada artiklis 5 ette nähtud toidualaste õigusnormide üldised eesmärgid.“

8 Määruse artikkel 7 „Ettevaatuspõhimõte“ sätestab:

„1. Konkreetsetes olukordades, kui olemasolevat teavet hinnates tehakse kindlaks tervistkahjustava mõju võimalus, kuid see ei ole teaduslikult tõestatud, siis võib võtta ajutised riskijuhtimismeetmed, mis on vajalikud ühenduses ette nähtud tervisekaitse kõrge taseme tagamiseks, kuni saadakse teaduslikku lisainfot riski igakülgsemaks hindamiseks.

2. Lõike 1 põhjal võetavad meetmed peavad olema proportsionaalsed ega tohi piirata kaubandust rohkem, kui on vaja ühenduses ette nähtud tervisekaitse kõrge taseme saavutamiseks, silmas pidades tehnilist ja majanduslikku teostatavust ning muid käsitletavate küsimuste puhul põhjendatuks peetavaid tegureid. Meetmed vaadatakse läbi mõistliku ajavahemiku jooksul olenevalt elu ja tervisega seotud riski laadist ning teaduslikuks tõestamiseks ja riski igakülgsemaks hindamiseks vajaliku teadusinfo liigist.“

9 Määruse nr 178/2002 artikkel 53 „Kiireloomulised meetmed seoses ühendusest pärit või kolmandast riigist imporditud toidu ja söödaga“ on sõnastatud järgmiselt:

„1. Kui selgub, et ühendusest pärit või kolmandast riigist imporditud toit või sööt võib tõsiselt ohustada inimeste või loomade tervist või keskkonda ning riski ei saa rahuldavalt juhtida asjaomase liikmesriigi või asjaomaste liikmesriikide võetavate meetmete abil, siis kohaldab komisjon artikli 58 lõikes 2 ette nähtud korras viivitamata kas omal algatusel või liikmesriigi taotlusel olukorra raskusest olenevalt ühte või mitut järgmistest meetmetest:

a) ühendusest pärit toidu või sööda puhul:
   i) kõnealuse toidu turuleviimise või kasutamise peatamine;
   ii) kõnealuse sööda turuleviimise või kasutamise peatamine;
   iii) eritingimuste kehtestamine kõnealuse toidu või sööda suhtes;
   iv) mis tahes muud asjakohased ajutised meetmed;

b) kolmandast riigist imporditud toidu või sööda puhul:
   i) kõnealuse toidu või sööda importimise peatamine kõnealusest kolmandast riigist või selle osast ning vajaduse korral kolmandast transiitriigist;
   ii) eritingimuste kehtestamine kõnealuse kolmandast riigist või selle osast pärit toidu või sööda suhtes;
   iii) mis tahes muud asjakohased ajutised meetmed.

2. Hädaolukorras võib komisjon pärast liikmesriigi või liikmesriikidega konsulteerimist ja teistele liikmesriikidele teatamist võtta ajutiselt lõikes 1 nimetatud meetmed.

[…]“

10 Määruse artikkel 54 „Muud kiireloomulised meetmed“ sätestab:

„1. Kui liikmesriik teatab ametlikult komisjonile kiireloomuliste meetmete võtmise vajadusest ja kui komisjon ei ole teinud otsust vastavalt artiklile 53, võib liikmesriik võtta ajutisi kaitsemeetmeid. Sellisel juhul teatab liikmesriik sellest viivitamata teistele liikmesriikidele ja komisjonile.

2. Komisjon esitab küsimuse 10 tööpäeva jooksul […] [alalisele toiduahela ja loomatervishoiu] komiteele arutamiseks riigisiseste ajutiste kaitsemeetmete laiendamise, muutmise või tühistamise üle otsustamiseks.

3. Liikmesriik võib säilitada riigisisesed ajutised kaitsemeetmed ühenduse meetmete vastuvõtmiseni.“

11 Määruse artikli 58 lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Komisjoni abistab alaline toiduahela ja loomatervishoiu komitee, […] mis koosneb liikmesriikide esindajatest ja mille eesistuja on komisjoni esindaja. Kõigi asjakohaste küsimustega tegelemiseks on komisjon jaotatud sektsioonideks.“

## Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

12 Oma 22. aprilli 1998. aasta otsusega geneetiliselt muundatud maisi (Zea mays L., liin MON 810) turuleviimise kohta vastavalt nõukogu direktiivile 90/220/EMÜ (EÜT 1998, L 131, lk 32; ELT eriväljaanne 3/23, lk 77), andis komisjon nõusoleku geneetiliselt muundatud maisi MON 810 turuleviimiseks.

13 Itaalia valitsus palus 11. aprillil 2013 komisjonil võtta määruse nr 178/2002 artiklis 53 sätestatud korras määruse nr 1829/2003 artiklis 34 ette nähtud erakorralised meetmed selle maisisordi kasvatamise keelustamiseks. Sellele taotlusele lisas Itaalia valitsus teadusuuringud, mille olid läbi viinud Consiglio per la ricerca e la sperimentazione in agricoltura (põllumajandusuuringute ja -katsete nõukogu, edaspidi „CRA“) ning Istituto Superiore per la Protezione e la Ricerca Ambientale (keskkonnakaitse ja -uuringute instituut, edaspidi „ISPRA“).

14 Oma 17. mail 2013 antud vastuses märkis komisjon, et talle esitatud teabe esialgse hindamise tulemusel ei pea ta määruse nr 178/2002 artiklite 53 ja 54 alusel erakorraliste meetmete võtmise vajadust põhjendatuks.

15 Sellegipoolest palus komisjon 29. mail 2013 selle liikmesriigi esitatud teaduslike andmete põhjalikumaks analüüsimiseks, et Euroopa Toiduohutusamet (EFSA) annaks neile tõenditele oma hinnangu 2013. aasta septembri lõpuks.

16 Itaalia valitsus keelas geneetiliselt muundatud maisisortide MON 810 kasvatamise 12. juuli 2013. aasta dekreediga määruse (EÜ) nr 178/2002 artikli 54 tähenduses erakorraliste meetmete võtmise kohta geneetiliselt muundatud maisisortide MON 810 suhtes (decreto Adozione delle misure d’urgenza ai sensi dell’art. 54 del regolamento (CE) n. 178/2002, concernente la coltivazione di varietà di mais geneticamente modificato MON 810,*GURI* nr 187, 10.8.2013),.

17 Euroopa Toiduohutusamet (EFSA) andis 24. septembril 2013 arvamuse nr 3371, milles ta märkis, et geneetiliselt muundatud organismidega (edaspidi „GMO“) tegelev töörühm ei leidnud Itaalia valitsuse poolt esitatud dokumentidest, millega põhjendatakse kiireloomulisi meetmeid seoses maisiga MON 810, ühtki uut teadusel põhinevat tõendit nende kiireloomuliste meetmete põhjendamiseks. GMOdega tegelev töörühm leidis sellest tulenevalt, et endiselt tuleb kohaldada tema varasemad hinnangud maisi MON 810 seotud riski kohta.

18 Euroopa Kohtule esitatud toimikust ning kohtuistungil komisjoni esitatud täpsustustest ilmneb, et viimane teavitas alalist toiduahela ja loomatervishoiu komiteed sellest, et Itaalia valitsus teatas erakorraliste meetmete võtmisest, esitamata talle siiski otsuse eelnõud riigisiseste ajutiste kaitsemeetmete pikendamise, muutmise või tühistamise kohta, vastavalt määruse nr 178/2002 artikli 54 lõikele 2.

19 Sellises kontekstis esitati G. Fidenatole ning Leandro ja Luciano Tabogale Tribunale di Udines (Udine esimese astme kohus, Itaalia) süüdistus geneetiliselt muundatud maisisordi ehk MON 810 kasvatamises täpsustamata ajal, rikkudes seda maisisorti keelustavaid siseriiklikke õigusnorme.

20 Tribunale di Udine (Udine esimese astme kohus) eeluurimiskohtunik tegi täpsustamata kuupäeval karistusmääruse, millega asjaomased isikud mõisteti süüdi.

21 Viimased esitasid selle karistusmääruse peale kaja, viidates siseriikliku õigusnormi ebaseaduslikkusele, kuna selle vastuvõtmisel rikuti määruse nr 1829/2003 artiklit 34 ja määruse nr 178/2002 artikleid 53 ja 54.

22 Neil asjaoludel otsustas Tribunale di Udine (Udine esimese astme kohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas komisjon on [määruse nr 178/2002] [artikli] 54 lõike 1 alusel kohustatud võtma kiireloomulisi meetmeid vastavalt [määruse nr 178/2002] [artiklile] 53, kui liikmesriik temalt seda taotleb, kuigi ta ise leiab, et teatud toiduainete või sööda puhul inimeste või loomade tervise ja keskkonnaga seotud suurt ja ilmset riski ei esine?

2. Kas siis, kui komisjon teeb liikmesriigile, kes on palunud temalt hinnangut, teatavaks hinnangu, mis on liikmesriigi taotlustele vastukäiv ja kontseptuaalselt välistab vajaduse võtta kiireloomulisi meetmeid, ja kui komisjon sel põhjusel ei võta kiireloomulisi meetmeid [määruse nr 1829/2003] [artikli] 34 tähenduses, mida see liikmesriik taotleb, võib liikmesriik võtta kiireloomulisi ajutisi meetmeid vastavalt [määruse nr 178/2002] [artiklile] 53?

3. Kas ettevaatuspõhimõttega seotud kaalutluste tõttu, millel ei ole midagi ühist toiduaine või sööda kasutamisel inimeste või loomade tervise või keskkonnaga seotud suure ja ilmse riskiga, võib olla põhjendatud kiireloomuliste ajutiste meetmete võtmine liikmesriigi poolt vastavalt [määruse nr 1829/2003] [artiklile] 34?

4. Kas juhul, kui on selge ja ilmne, et Euroopa Komisjoni hinnangul ei ole täidetud sisulised tingimused, et võtta toiduainete või sööda suhtes kiireloomulisi meetmeid, kui seda otsust kinnitab seejärel Euroopa Toiduohutusameti teaduslik arvamus ja kui hinnang on taotlejast liikmesriigile kirjalikult teatavaks tehtud, võib see liikmesriik jätta endiselt kehtima kiireloomulised ajutised meetmed, mida ta on võtnud, ja/või neid kiireloomulisi ajutisi meetmeid pikendada, kui on möödunud nende võtmiseks ette nähtud ajutine kehtivusaeg?“

## Eelotsuse küsimuste analüüs

### *Esimene küsimus*

23 Oma esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määruse nr 1829/2003 artiklit 34, koostoimes määruse nr 178/2002 artikliga 53, tuleb tõlgendada nii, et komisjon on kohustatud võtma kiireloomulisi meetmeid selle viimase sätte tähenduses, kui liikmesriik

on talle viimasena nimetatud määruse artikli 54 lõike 1 kohaselt ametlikult teatanud niisuguste meetmete võtmise vajadusest, samas kui ei ole selge, et määrusega nr 1829/2003 või selle kohaselt lubatud toode võib kujutada suurt ohtu inimeste või loomade tervisele või keskkonnale.

24 Määruste nr 1829/2003 ja nr 178/2002 eesmärk on nimelt kindlustada inimeste tervise ja tarbijate huvide kaitse kõrge tase toiduvaldkonnas, ning tagada siseturu tõhus toimimine.

25 Samuti tuleb märkida, et kuigi määruse nr 1829/2003 põhjenduse 1 sõnastuse kohaselt on ohutu ja tervisliku toidu ja sööda vaba liikumine siseturu tähtis osa, võib liikmesriik määruse nr 1829/2003 alusel heakskiidetud ja nõukogu 13. juuni 2002. aasta direktiivi 2002/53/EÜ ühise põllumajandustaimesortide kataloogi kohta (EÜT 2002, L 193, lk 1; ELT eriväljaanne 03/36, lk 281) kohaselt ühisesse kataloogi kantud GMOde kasvatamise keelu või piirangu peatada siiski liidu õiguses sõnaselgelt ette nähtud juhtudel. (vt selle kohta kohtuotsus, 6.9.2012, Pioneer Hi Bred Italia, C-36/11, EU:C:2012:534, punktid 63 ja 70).

26 Nende erandite seas on muu hulgas määruse nr 1829/2003 artikli 34 kohaselt võetud meetmed.

27 Ka määruse nr 1829/2003 artikli 34 sõnastusest tuleneb, et kui on ilmne, et selle määrusega või selle kohaselt lubatud toode võib endast kujutada suurt ohtu inimeste või loomade tervisele või keskkonnale, võetakse meetmed määruse nr 178/2002 artiklites 53 ja 54 sätestatud korras. Selles osas tasub meeles pidada, et määruse nr 178/2002 artikkel 53 käsitleb komisjoni võetavaid kiireloomulisi meetmeid, selliste meetmete võtmine liikmesriigi poolt kuulub aga selle määruse artikli 54 reguleerimisalasse.

28 Järelikult kui ei ole tõendatud, et määrusega nr 1829/2003 või selle kohaselt lubatud toode kujutab ilmselt endast suurt ohtu inimeste või loomade tervisele või keskkonnale, ei ole komisjon kohustatud vastavalt selle määruse artiklile 34, koostoimes määruse nr 178/2002 artikliga 53, võtma kiireloomulisi meetmeid nende artiklite tähenduses.

29 Asjaolu, et niisuguste meetmete võtmist palus liikmesriik, ei mõjuta komisjoni kaalutlusõigust selles küsimuses.

30 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvesse võttes tuleb esimesele küsimusele vastata, et määruse nr 1829/2003 artiklit 34, koostoimes määruse nr 178/2002 artikliga 53, tuleb tõlgendada nii, et komisjon ei ole kohustatud võtma kiireloomulisi meetmeid viimati nimetatud sätte tähenduses, kui liikmesriik on talle viimasena nimetatud määruse artikli 54 lõike 1 kohaselt ametlikult teatanud niisuguste meetmete võtmise vajadusest, kui ei ole ilmne, et määrusega nr 1829/2003 või selle kohaselt lubatud toode võib kujutada suurt ohtu inimeste või loomade tervisele või keskkonnale.

### *Teine ja neljas küsimus*

31 Oma teise ja neljanda küsimusega, mida tuleb analüüsida koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määruse nr 1829/2003 artiklit 34, koostoimes määruse nr 178/2002 artikliga 54, tuleb tõlgendada nii, et liikmesriik võib pärast komisjonile kiireloomuliste meetmete võtmise vajadusest ametlikult teatamist ja juhul, kui komisjon ei ole võtnud määruse nr 178/2002 artikli 53 kohaselt ühtki meedet, esiteks võtta niisugused meetmed riigisisesel tasandil, ja teiseks need säilitada või neid pikendada, kuni komisjon ei ole viimasena nimetatud määruse artikli 54 lõike 2 kohaselt teinud otsust nende meetmete laiendamise, muutmise või tühistamise kohta.

32 Selles osas tuleb meeles pidada, et määruse nr 1829/2003 artikkel 34 annab liikmesriigile loa võtta selle artikli alusel erakorralisi meetmeid, kui lisaks nimetatud artiklis loetletud sisulistele tingimustele on täidetud ka määruse nr 178/2002 artiklis 54 sätestatud menetlustingimused (vt selle kohta kohtuotsus, 8.9.2011, Monsanto jt C-58/10–C-68/10, EU:C:2011:553, punktid 66–69).

33 Sama määruse artikli 54 lõikest 1 tuleneb, et kui liikmesriik teatab ametlikult komisjonile kiireloomuliste meetmete võtmise vajadusest ja kui komisjon ei ole teinud otsust vastavalt artiklile 53, võib liikmesriik võtta ajutisi kaitsemeetmeid.

34 Neid menetlustingimusi on täpsustatud selle artikli 54 lõikes 1, mis paneb liikmesriikidele esiteks kohustuse teatada komisjonile „ametlikult“ vajadusest võtta kiireloomulisi meetmeid ning teiseks juhul, kui komisjon ei ole võtnud ühtegi meedet vastavalt määruse nr 178/2002 artiklile 53, kohustuse teatada komisjonile ja teistele liikmesriikidele võetud ajutistest kaitsemeetmetest „viivitamata“. Lähtuvalt asjaomase liikmesriigi sekkumise erakorralisest iseloomust ning määrusega nr 1829/2003 järgitavast inimeste tervise kaitse eesmärgist, tuleb määruse nr 178/2002 artikli 54 lõiget 1 seega tõlgendada nii, et see sätestab, et teave, mis näeb vajaduse korral ette komisjoni sekkumise, tuleb esitada hiljemalt samal ajal, kui asjaomane liikmesriik võtab kiireloomulised meetmed (kohtuotsus, 8.9.2011, Monsanto jt, C-58/10–C-68/10, EU:C:2011:553, punkt 73).

35 Määruse nr 178/2002 artikli 54 lõige 3 näeb lisaks ette, et liikmesriik võib säilitada riigisisesed kiireloomulised meetmed Euroopa Liidu meetmete vastuvõtmiseni.

36 Nende meetmete säilitamise mainimist selles artiklis tuleb mõista nii, et see hõlmab ka nimetatud meetmete pikendamist, kui need on vastu võetud ajutiselt. Nimelt esiteks ei tulene sellest määrusest, et liidu seadusandja oleks soovinud piirata võimalusi, millega asjaomasel liikmesriigil lubatakse võetud meetmed säilitada, ja teiseks takistaks vastupidine tõlgendus ohjata ohtu inimeste või loomade tervisele või keskkonnale, mida ühendusest pärit või kolmandatest riikidest imporditud toit või sööt võib endast kujutada.

37 Ka Euroopa Kohus on kohtuotsuse 8. septembri 2011. aasta Monsanto jt (C-58/10–C-68/10, EU:C:2011:553) punktis 78 rõhutanud, et lähtudes määrusega nr 1829/2003 kehtestatud süsteemi ülesehitusest ja selle eesmärgist hoida ära kunstlikult tekitatud erinevused suure ohu käsitlemisel, peab suure ohu hindamine ja käsitlemine viimase võimalusena kuuluma komisjoni ja Euroopa Liidu Nõukogu ainupädevusse, alludes samas liidu kohtu kontrollile.

38 Sellest tuleneb, et määruse nr 1829/2003 artiklis 34 osutatud erakorraliste meetmete võtmise ja rakendamise staadiumis liikmesriigi poolt, isegi kui sellega seoses ei ole liidu tasandil tehtud ühtegi otsust, on siseriiklikud kohtud, kes kontrollivad selliste siseriiklike meetmete õiguspärasust, pädevad hindama nende meetmete õiguspärasust seoses selles artiklis 34 sätestatud sisuliste tingimustega ja määruse nr 178/2002 artiklis 54 sätestatud menetlustingimustega; liidu õiguse ühetaolise kohaldamise tagab Euroopa Kohus eelotsusetaotluse menetluse raames, kuna juhul, kui siseriiklik kohus kahtleb liidu õiguse sätte tõlgendamises, võib või peab ta saatma ELTL artikli 267 teise ja kolmanda lõigu alusel eelotsuse küsimuse Euroopa Kohtule (kohtuotsus, 8.9.2011, Monsanto jt, C-58/10–C-68/10, EU:C:2011:553, punkt 79 ja seal viidatud kohtupraktika).

39 Selles osas tuleb märkida, et Euroopa Kohtule esitatud komisjoni kirjalikest seisukohtadest tuleneb, et vastupidi määruse nr 178/2002 artikli 54 lõike 2 ettekirjutustele ei ole liidu tasandil tehtud ühtki otsust nimetatud riigisisese ajutise kaitsemeetme laiendamise, muutmise või tühistamise üle otsustamiseks.

40 Sellest sättest tuleneb, et komisjon esitab küsimuse 10 tööpäeva jooksul artikli 58 lõikes 2 ette nähtud korras artikli 58 lõike 1 kohaselt moodustatud toiduahela ja loomatervishoiu alalise komiteele arutamiseks riigisiseste ajutiste kaitsemeetmete laiendamise, muutmise või tühistamise üle otsustamiseks.

41 Kui aga komisjon pöördub toiduahela ja loomatervishoiu alalise komitee poole ja liidu tasandil on võetud vastu otsus, on niisuguses otsuses sisalduvad seda juhtumit puudutavad õiguslikud ja faktihinnangud vastavalt ELTL artiklile 288 kohustuslikud kõikidele selle otsuse adressaadiks oleva

liikmesriigi organitele, kaasa arvatud liikmesriigi kohtud, kellel on palutud samade võetud meetmete õiguspärasust hinnata riiklikul tasandil (vt selle kohta kohtuotsus, 8.9.2011, Monsanto jt, C-58/10–C-68/10, EU:C:2011:553, punkt 80 ja seal viidatud kohtupraktika).

42 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvesse võttes tuleb teisele ja neljandale küsimusele vastata, et määruse nr 1829/2003 artiklit 34, koostoimes määruse nr 178/2002 artikliga 54, tuleb tõlgendada nii, et liikmesriik võib pärast komisjonile kiireloomuliste meetmete võtmise vajadusest ametlikult teatamist ja juhul, kui komisjon ei ole võtnud määruse nr 178/2002 artikli 53 kohaselt ühtki meedet, esiteks võtta niisugused meetmed riiklikul tasandil, ja teiseks need säilitada või neid pikendada, kuni komisjon ei ole viimasena nimetatud määruse artikli 54 lõike 2 kohaselt teinud otsust nende meetmete laiendamise, muutmise või tühistamise kohta.

### *Kolmas küsimus*

43 Oma kolmanda küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määruse nr 1829/2003 artiklit 34, koostoimes ettevaatuspõhimõttega, tuleb tõlgendada nii, et see annab liikmesriikidele õiguse võtta määruse nr 178/2002 artikli 54 kohaselt ajutisi kiireloomulisi meetmeid üksnes nimetatud põhimõtte alusel, ilma et määruse nr 1829/2003 artiklis 34 ette nähtud tingimused oleksid täidetud.

44 Selles osas tuleb märkida, et määruse nr 178/2002 artikkel 7 määratleb ettevaatuspõhimõtte toidualaste õigusnormide valdkonnas. Selle artikli lõige 1 näeb ette, et konkreetsetes olukordades, kui olemasolevat teavet hinnates tehakse kindlaks tervistkahjustava mõju võimalus, kuid see ei ole teaduslikult tõestatud, siis võib võtta ajutised riskijuhtimismeetmed, mis on vajalikud liidus ette nähtud tervisekaitse kõrge taseme tagamiseks, kuni saadakse teaduslikku lisainfot riski igakülgsemaks hindamiseks.

45 Määruse nr 1829/2003 artikkel 34 sätestab omakorda – nagu ka käesoleva kohtuotsuse punktis 27 on meelde tuletatud – need tingimused, millest lähtuvalt selle määrusega või selle kohaselt lubatud toote suhtes võib võtta kiireloomulisi meetmeid, määrates seeläbi täpselt kindlaks nende meetmete vastuvõtmisele esitatavate nõuete taseme.

46 Nimelt märkis ka kohtujurist oma ettepaneku punktis 78, et kuigi ettevaatuspõhimõte, nagu see on sätestatud määruse nr 178/2002 artiklis 7, on toidualaste õigusnormide üldpõhimõte, kinnitas liidu seadusandja määruse nr 1829/2003 artiklis 34 ühe täpse reegli kiireloomuliste meetmete võtmiseks vastavalt määruse nr 178/2002 artiklites 53 ja 54 sätestatud korrale.

47 Nagu ka Euroopa Kohus on kohtuotsuse 8. septembri 2011. aasta Monsanto jt (C-58/10–C-68/10, EU:C:2011:553) punktis 71 märkinud, tuleb määruse nr 178/2002 artikli 54 lõikes 1 ette nähtud kiireloomuliste meetmete võtmise tingimusi tõlgendades võtta inimeste elu ja tervise kaitse kõrge taseme tagamiseks muu hulgas arvesse ettevaatuspõhimõtet, jälgides samas, et oleks tagatud ohutu ja tervisliku toidu ja sööda vaba liikumine, mis on siseturu tähtis osa.

48 Siiski ei saa seda põhimõtet tõlgendada nii, et see võimaldab määruse nr 1829/2003 artiklis 34 ette nähtud sätteid eirata või muuta, eeskätt neid paindlikumaks tehes.

49 Selles osas tuleb rõhutada, et nagu ka käesoleva kohtuotsuse punktis 38 on meelde tuletatud, on selle määruse artiklis 34 nimetatud riigisiseste kiireloomuliste meetmete õiguspärasust hindavad liikmesriigi kohtud pädevad hindama nende meetmete õiguspärasust selles artiklis sätestatud sisuliste tingimuste ja määruse nr 178/2002 artiklis 54 sätestatud menetlustingimuste osas.

50 Lisaks tuleb sedastada, nagu ka kohtujurist oma ettepaneku punktis 68 sisuliselt märkis, et ajutised riskijuhtimismeetmed, mida võib võtta ettevaatuspõhimõttest lähtuvalt, ja määruse nr 1829/2003 artikli 34 kohaselt võetud erakorralised meetmed ei allu samale korrale. Nimelt tuleneb määruse

nr 178/2002 artiklist 7, et nende ajutiste meetmete võtmise suhtes kehtib tingimus, et olemasoleva teabe hindamine näitab tervistkahjustava mõju võimalust, kuid see ei ole teaduslikult tõestatud. Seevastu lubab määruse nr 1829/2003 artikkel 34 võtta erakorralisi meetmeid, kui „on ilmne“, et viimasena nimetatud määrusega lubatud toode võib endast kujutada „tõsist“ ohtu inimeste või loomade tervisele või keskkonnale.

51 Selles osas on Euroopa Kohus kohtuotsuse 8. septembri 2011. aasta Monsanto jt (C-58/10–C-68/10, EU:C:2011:553) punktides 76 ja 77 sedastanud, et määruse nr 1829/2003 artikli 34 tähenduses väljendeid „on ilmne“ ja „tõsine oht“ tuleb mõista nii, et need viitavad olulisele riskile, mis seab ilmselgelt ohtu inimeste ja loomade tervise ja keskkonna. Sellise ohu olemasolu tuleb teha kindlaks uute tõendite alusel, mis tuginevad usaldusväärsetele teaduslikele andmetele. Nimelt ei saa selle artikli 34 alusel võetud kaitsemeetmeid õiguspäraselt põhjendada ohtu puudutava puhthüpoteetilise lähenemisega, mis rajaneb pelgalt teaduslikult veel kontrollimata oletustel. Seevastu saab selliseid kaitsemeetmeid, vaatamata nende ajutisele laadile ja isegi kui need on ennetavat laadi, võtta vaid juhul, kui need põhinevad võimalikult täielikul riskianalüüsil, võttes arvesse juhtumi konkreetseid asjaolusid, millest ilmneb, et need meetmed on vajalikud.

52 Lisaks tuleb sedastada, nagu ka kohtujurist oma ettepaneku punktides 74–76 märkis, et erinevust ühelt poolt määruse nr 1829/2003 artiklis 34 nõutud riskitaseme ja teiselt poolt määruse nr 178/2002 artiklis 7 nõutud riskitaseme vahel tuleb mõista nende sätete menetluslikust toimimisest lähtudes, st määruse nr 1829/2003 artikli 34 kohaldamisest selle määrusega lubatud toodetele ja määruse nr 178/2002 artikli 7 kohaldamisest kogu toidualaste õigusnormide valdkonnale, sealhulgas toodetele, mille suhtes ei ole kunagi loa andmise menetlust läbi viidud.

53 Järelikult vältimaks, et määruse nr 178/2002 artikkel 7 vähendab teadusinfo ebakindluse taset, mis erakorraliste meetmete võtmiseks on nõutud määruse nr 1829/2003 artiklis 34 sätestatud reeglis, ei saa nõustuda määruse nr 178/2002 artiklis 7 sätestatud ettevaatuspõhimõtte niisuguse autonoomse kohaldamisega, ilma et määruse nr 1829/2003 artiklis 34 ette nähtud sisulised tingimused oleksid täidetud selles viimases artiklis ette nähtud erakorraliste meetmete vastuvõtmiseks.

54 Eeltoodut arvesse võttes tuleb kolmandale küsimusele vastata, et määruse nr 1829/2003 artiklit 34, koostoimes määruse nr 178/2002 artiklis 7 sätestatud ettevaatuspõhimõttega, tuleb tõlgendada nii, et see ei anna liikmesriikidele õigust võtta määruse nr 178/2002 artikli 54 kohaselt ajutisi kiireloomulisi meetmeid üksnes selle põhimõtte alusel, ilma et määruse nr 1829/2003 artiklis 34 ette nähtud sisulised tingimused oleksid täidetud.

## Kohtukulud

55 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kolmas koda) otsustab:

1. **Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. septembri 2003. aasta määruse (EÜ) nr 1829/2003 geneetiliselt muundatud toidu ja sööda kohta artiklit 34 koostoimes Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. jaanuari 2002. aasta määruse (EÜ) nr 178/2002, millega sätestatakse toidualaste õigusnormide üldised põhimõtted ja nõuded, asutatakse Euroopa Toiduohutusamet ja kehtestatakse toidu ohutusega seotud menetlused, artikliga 53 tuleb tõlgendada nii, et Euroopa Komisjon on kohustatud võtma kiireloomulised meetmed viimati nimetatud sätte tähenduses, kui liikmesriik on talle viimasena nimetatud määruse artikli 54 lõike 1 kohaselt**

**ametlikult teatanud niisuguste meetmete võtmise vajadusest, samas kui ei ole ilmne, et määrusega nr 1829/2003 või selle kohaselt lubatud toode võib tõenäoliselt kujutada suurt ohtu inimeste või loomade tervisele või keskkonnale.**

2. **Määruse nr 1829/2003 artiklit 34, koostoimes määruse nr 178/2002 artikliga 54, tuleb tõlgendada nii, et liikmesriik võib pärast komisjonile kiireloomuliste meetmete võtmise vajadusest ametlikult teatamist ja juhul, kui Euroopa Komisjon ei ole võtnud määruse nr 178/2002 artikli 53 kohaselt ühtki meedet, esiteks võtta niisugused meetmed riigisisesel tasandil, ja teiseks need säilitada või neid pikendada, kuni komisjon ei ole viimasena nimetatud määruse artikli 54 lõike 2 kohaselt teinud otsust nende meetmete laiendamise, muutmise või tühistamise kohta.**

3. **Määruse nr 1829/2003 artiklit 34, koostoimes määruse nr 178/2002 artiklis 7 sätestatud ettevaatuspõhimõttega, tuleb tõlgendada nii, et see ei anna liikmesriikidele õigust võtta määruse nr 178/2002 artikli 54 kohaselt ajutisi kiireloomulisi meetmeid üksnes selle põhimõtte alusel, ilma et määruse nr 1829/2003 artiklis 34 ette nähtud sisulised tingimused oleksid täidetud.**

Allkirjad